

Nr 314.

Av herr **Domö m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt subventionering av införseln av vissa varor m. m.

I proposition nr 250 begär Kungl. Maj:t för budgetåret 1947/48 ett reservationsanslag av 40 milj. kronor till fortsatt subventionering av införseln av vissa varor. Som skäl för åtgärden anföres, att densamma är påkallad för att begränsa återverkningarna på den svenska marknaden av den internationella prisstegringen under senaste året.

När samma fråga behandlades av 1946 års riksdag — anslagsäskandet gällde då ett belopp av 25 milj. kronor för budgetåret 1946/47 — tillstyrktes förslaget av statsutskottet, som dock förklarade, att utskottet liksom dåvarande departementschefen och flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna ansåge vissa principiella betänkligheter föreligga mot införandet av ett subventionsförfarande av ifrågavarande slag. Att dessa betänkligheter då övervunnos, berodde väl främst därpå, att det förutsattes, att subventioneringen skulle tillämpas restriktivt och vidtagas endast i sådana fall, då prisstegringen i utlandet beräknades vara av tillfällig och spekulativ natur.

Den utländska prisstegringen har emellertid fortsatt. Huru förhållandena komma att gestalta sig i fortsättningen är svårt att förutse. Det är icke uteslutet, att importpriserna till slut komma att stabilisera sig på en högre nivå än den, med vilken man räknade vid subventionernas införande. Därmed uppstår fara för att dessa senare få en mera permanent karaktär än som från början varit avsedd. Svårigheterna att avveckla subventionerna bli större, och i samma mån skärpas de olägenheter, som otvivelaktigt äro förbundna med att på detta sätt i längden en konstlad skillnad upprätthålles mellan den utländska och den inhemska prisnivån.

Eftersom den spekulation i fallande importpriser, vilken 1946 års beslut måste anses innebära, hittills slagit fel och då det är vanskligt att nu bedöma den vidare utvecklingen, föreligga starka skäl för en omprövning av frågan, huruvida överhuvud taget systemet med importsubventioneringar bör bibehållas. De betänkligheter som anförts däremot ha vunnit i styrka.

Det förtjänar erinras om att priskontrollnämnden i sin skrivelse den 13 september 1946 framhöll, att ett beträdande av subventionsvägen i allmänhet vore förenat med allvarliga olägenheter och en åtgärd som i princip måste anses förkastlig. Riksbanksfullmäktige framhöllo vid ärendets remissbehandling 1946, att det icke kunde undvikas, att en importsubventionering vore ägnad att minska importörernas intresse och möjlighet att vid sina

kontakter med utländska leverantörer på lägsta möjliga priser. Det är också uppenbart, att subventionsförfarandet är ägnat att försvaga de svenska myndigheternas ställning vid handelsförhandlingar med utlandet, när det gäller att uppnå bästa möjliga villkor; den utländska leverantörens eget intresse att komma in på marknaden trubbas med nödvändighet i viss mån av, när han vet, att priset ändå kan komma att undergå reduktion till följd av från det allmännas sida utbetalad subvention. Därtill kommer, att en importsubventionering lätt kan ge upphov till klagomål över diskriminerande behandling. Ett land som har huvudsakligt intresse av exporten av en viss råvara, som icke subventioneras, finner sig tillbakasatt till förmån för ett annat land, vars råvaror för export subventioneras.

I sin skrivelse den 17 april 1947 framhåller priskontrollnämnden såsom ett skäl för fortsatt subventionering, att denna skulle ingå såsom ett led i den allmänna ekonomiska stabiliseringspolitiken. Denna synpunkt skulle givetvis äga värde, därest riktlinjer hade presterats för en genomtänkt och över hela linjen verkande ekonomisk politik med syfte att hindra en inflatorisk utveckling. Detta har icke veterligen skett. De försök som gjorts för att nå samförstånd i fråga om den ekonomiska politiken ha hittills strandat. Den artificiella prissättning, som importsubventionerna medföra, framstår endast som ett försök att bota vissa symtom för bristen på samhällsekonomisk balans. Priskontroll och prissättning genom statliga subventioner kunna emellertid icke i och för sig återställa jämvikten. Snarare försvårade i längden situationen genom att för människorna dölja de ekonomiska realiteterna och på så sätt motverka den eftersträfvansvärda anpassningen av efterfrågan med hänsyn till våra varutillgångar.

Det karakteristiska för läget är, att den monetära köpkraften i samhället till följd av penninginkomsternas hastiga stegring är synnerligen stor, medan däremot bristen på arbetskraft och materiel starkt begränsar produktionen och varuförsörjningen. Vad som därjämte just nu ger anledning till bekymmer är att vårt lands tillgångar i guld och värdefulla utländska valutor starkt beskurits, med påföljd att sträng återhållsamhet måste iakttagas med avseende på importen. Under sådana förhållanden förefaller det, som om importsubventioneringarna skulle snarare motverka än understödja den allmänna stabiliseringspolitik, som nu är påkallad.

Ytterligare förtjänar framhållas, att föreliggande fråga också har statsfinansiell betydelse. Priskontrollnämnden har preliminärt beräknat kostnaderna för subventionering av importen av bomull och hudar till 37 milj. kronor. Departementschefen framhåller, att denna beräkning dock är tämligen oviss med hänsyn till osäkerheten i fråga om den fortsatta internationella prisutvecklingen. Vidare är att märka, att det i propositionen förutsettes, att möjlighet bör föreligga för Kungl. Maj:t att i fall, »där särskilt starka prispolitiska skäl kunna anföras, förordna om importsubventioner»

ring även där fråga är om andra än nyss angivna varuslag», d. v. s. andra än »sådana importerade råvaror eller intill råvarustadiet stående varor, vilkas importpriser utöva ett avsevärt inflytande på den allmänna prisnivån inom landet». Några preciserade uttalanden om de varuslag, som således skola kunna bli föremål för subventionering i samband med import, ha icke gjorts i propositionen. Uppenbart är emellertid, att det kan bli fråga om åtskilliga viktiga varukategorier. I så fall är det sannolikt, att det begärda anslaget för 1947/48 jämte reservationen å anslaget för innevarande år, 8 milj. kronor, kan komma att visa sig otillräckligt. I nuvarande läge, då det med hänsyn till vikten att återställa den samhällsekonomiska balansen är nödvändigt att i möjligaste mån begränsa statens utgifter, måste förslaget väcka de allvarligaste betänkligheter.

Slutligen må anföras, att stora svårigheter kunna möta, då det gäller att upphöra med subventionerna. Detta blir i synnerhet fallet, om åtgärden vid uteblivet prisfall utomlands skulle antagas komma att utlösa en omedelbar höjning av de inhemska priserna. Tendensen kan befaras gå i riktning mot ett uppehållande av en sådan konstlad prisskillnad mellan de utländska och de inhemska priserna, som enligt samstämmig uppfattning bör undvikas. Även detta är ett skäl för att man nu inte vandrar vidare på den inslagna vägen, utan i tid beslutar sig för att upphäva importsubventioneringen. De av priskontrollnämnden påpekade svårigheterna att vid framtida prisfall utomlands få priserna inom landet att återgå i en mot pris-sänkningen svarande utsträckning torde överskattas. I samma mån som den utländska konkurrensen får göra sig gällande i ett från omfattande och ingående regleringar frigjort samhällsekonomiskt system kommer det internationella priset att göra sig gällande även på den svenska marknaden.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte avslå proposition nr 250 angående fortsatt subventionering av införseln av vissa varor m. m.

Stockholm den 21 maj 1947.

J. Fritiof Domö.

J. B. Johansson.

Karl Wistrand.

Gustaf Velandér.

K. G. Ewerlöf.

Ebon Andersson.

Georg Andrén.

Axel Mannerskantz.

Ivar Anderson.